

Algemene beschouwing Nuj Lies Programmabegroting 2023

Onze beschouwing 2023 geven we de titel mee:

'Als iedereen meetelt, kan je op elkaar rekenen'

Wij zijn voor dit jaar zo vrij geweest om deze titel te lenen van 'Loesje'.

Onze beschouwing algemeen:

De huidige raadsperiode heeft nog ruim drie jaar te gaan, maar we kunnen nu al stellen dat de wereld in zeer korte tijd ingrijpend is veranderd. Covid, de stikstofcrisis, klimaatverandering, de oorlog in Oekraïne, energiecrisis, torenhoge inflatie, wooncrisis, een afnemend vertrouwen in de overheid en maatschappelijke onrust. Het zijn ontwrichtende ontwikkelingen die onze maatschappij ingrijpend beïnvloeden, die burgers persoonlijk raken én die impact hebben op het werk van de gemeente.

In de eerste zin van de aanbiedingsbrief van de begroting is door het college terecht aangegeven dat de nieuwe coalitieperiode onder een slecht gesternte een aanvang nam. We kunnen dit gezien het verloop van de coalitiebesprekingen en de huidige maatschappelijke crisissen alleen maar beamen. Maar er ontstaat hoop als we problemen samen oppakken. We hebben met het opstellen van de compositie 'Daar zit muziek in', waarbij menselijke waarden uitgangspunt vormen, stappen gezet. Later in onze algemene beschouwing komen we daar graag inhoudelijk op terug.

Laten we starten met het noemen van een aantal hoopgevende zaken.

Het is fijn om te zien dat steeds meer jongeren deel uitmaken van de gemeenteraad en raadscommissies. Met het betrekken van jongeren bij politiek kun je niet vroeg genoeg beginnen. Met onze compositiepartners dienen wij daarom de motie 'Jeugd en Politiek' in, die hiervoor een aanzet geeft. Laten we een positieve sfeer creëren die jongeren in de politiek een gevoel van veiligheid geven, enthousiast maken en hen uitnodigen actief inbreng te leveren. Een inbreng die door college, MT en gemeenteraad serieus genomen wordt en zijn vertaling krijgt in beleid en uitvoering.

Nuj Lies wil verder graag aan het College de complimenten uitbrengen voor het aanhaken bij de trajecten 'Landschapspark Grenzeloos Bocagelandschap', en 'Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving'. Verder ook voor het mee-indienen van bezwaren tegen uitbreiding van Bierset. Wat ons betreft een mooie voorbode voor een kritische kijk en reactie op de ontwikkelingen bij Maastricht Aachen AirPort (MAA). Met name ten aanzien van de toename van vrachtvliegtuigen die recht boven ons hoofd vliegen en de recente betrokkenheid van de Schiphol Group als grootaandeelhouder.

We hopen dat een alternatief voor 'Verantwoord op weg' voor Vaals wenselijke resultaten gaat opleveren. In de compositie 'Daar zit muziek in' hebben we aangegeven dat we het genieten van stilte, rust en ruimte als collectieve waarden zien. Het oppakken van het advies (in lijn 50 verband) van Visit Zuid Limburg, Horeca Nederland en Recron in het kader van 'Verantwoord op weg' en het oppakken van de ontwikkelingslijnen van het programma 'Stilte- en leefkwaliteit buitengebied'(sociaal, fysiek, economisch) maakt ook onderdeel uit van de Compositie en zien wij als de aangewezen weg.

Het credo van Nuj lies is om zoveel mogelijk energie te stoppen in initiatieven die de mensen in Vaals vooruit helpen en de inspanningen te minimaliseren die voornamelijk in het teken staan van het instandhouden van ambtelijke en bestuurlijke regels en systemen. Daarom dienen wij samen met de compositiepartners de motie 'Mogelijkheid tot WMO indicaties voor onbepaalde tijd' in.

Als Nuj Lies zetten wij in op het zo weinig mogelijk produceren van stapels stukken, brieven, lijsten van vragen en antwoorden, stapelen van visie op visie en onderzoek op onderzoek. We weten immers vanuit talrijke onderzoeken heel goed wat er in de samenleving aan de hand is en wat 'duurzaam samenleven' vraagt. Maar zoals de wetenschappelijke raad voor het overheidsbeleid (WRR) in haar rapport 'Weten is nog geen doen' aangeeft, zit er nog een wereld tussen het weten bij mensen of het bestuur en het feitelijke doen.

Vooraf in een ongekende crisis situatie, zoals de huidige, vraagt het initiëren van het doen en het stimuleren hiervan specifieke aandacht. Aandacht voor het daadwerkelijk doen bij ambtenaren, bestuur en inwoners. Niet alleen aan het 'doenvermogen' van mensen, zoals op pagina 17 van de beleidsbegroting is aangegeven, dient gewerkt te worden, maar ook aan het 'doenvermogen' van het bestuur.

Onze visie is, dat dit zonder de drijfveren: overtuiging, empathie, temperament, passie, integriteit en vastberadenheid niet gaat lukken.

Nuj Lies doet een oproep aan college en raad om, zeker in een tijd waar de bestaanszekerheid van mensen op het spel staat, het welbevinden van mensen centraal te stellen en te werken vanuit eerdergenoemde drijfveren. Nuj Lies draagt aan dit proces ook in 2023 graag weer haar steentje bij.

Onze beschouwing begroting:

Als voorloper op de voorliggende Programmabegroting 2023 hebben twee raadsbijeenkomsten over de Perspectiefnota 2023 plaatsgevonden. Nuj Lies heeft hierbij zoals gebruikelijk een actieve inbreng geleverd. Een bijdrage met voorstellen die inzetten op het solidair zijn met en het helpen van minder draagkrachtige inwoners. Niet generiek, maar op maat voor mensen die nu in hun bestaanszekerheid geraakt worden. We herkennen namelijk door het college geschetste ontwikkelingen, die op mensen af komen en waar, met name de minder draagkrachtige inwoners, mee geconfronteerd worden. We erkennen dat dit inzet van capaciteit vraagt, inzet gericht op de opgave waar we nu voor staan.

Zo wordt in een actuele schets beschreven dat:

- op lokaal niveau de energietransitie voelbaar wordt in de vorm van energiearmoede en een verdere tweedeling in de samenleving;
- dit leidt tot inwoners die in de financiële problemen komen, hun rekeningen niet meer kunnen betalen met dreigende afsluitingen en eventuele huisuitzettingen tot gevolg;
- er een geïntensiverd beroep op de lokale armoede-regelingen wordt gedaan;
- er psychosociale gevolgen als gevolg van schuldensanering zijn;
- er een toenemende roep ontstaat dat de overheid / de gemeente iets moet doen.

Kijkend naar de Programmabegroting 2023 is onze conclusie dat de actuele ontwikkelingen in de Programmabegroting 2023 onvoldoende vertaald worden naar noodzakelijke acties. Wij dienen daarom, samen met onze compositiepartners, het amendement 'Geen uitsluiting omdat we het samen doen' in. De ernst van de situatie zoals door het College zelf aangegeven is ernstig. Een begroting met als insteek voor beleidsvoorstellen, die zo veel mogelijk recht doet aan het coalitieakkoord, en die rekening houdt met de inbreng vanuit het compositieakkoord doet op dit moment onvoldoende recht aan de veelzijdige crisissituatie die zich nu ontvouwt en schiet als aanpak tekort.

Als één van de oplossingen voor deze veelzijdige crisissituatie denken wij aan het mogelijk maken van alternatieve woonvormen. In onze motie 'Verkennen alternatieve woonvormen', die wij wederom samen met onze compositiepartners indienen, vragen wij het College om op korte termijn locaties te verkennen waarop alternatieve woonvormen mogelijk zijn. Bij alternatieve woonvormen denken wij onder andere aan Flexhouses, Tiny Houses, kleinschalig wonen voor mensen met dementie, kamerprojecten voor jongeren en het mogelijk maken van woningsplitsing die ouders de mogelijkheid biedt om langer bij hun kinderen te wonen. Hiermee raken wij de crisisvraagstukken op het gebied van wonen, energie, zorg, samenredzaamheid en verbondenheid.

In het pamflet 'Hart voor mensen' van Nuj Lies, hebben we aangegeven vanuit welke waarden we willen werken aan de toekomst van Vaals:

'Verder bouwen op wat er is en open staan voor nieuwe ontwikkelingen'. Dit is iets anders als invullen van ambities uit het coalitieakkoord die op dit moment onvoldoende aanhaken bij actualiteit en noodzaak.

- 'Behoeften van mensen zijn ons uitgangspunt'. We hebben nu te maken met mensen die hun primaire levensbehoeften niet meer kunnen invullen.

- 'Ons verantwoordelijk voelen voor een duurzame wereld, samenleving en economie (CittaSlow)'. Geen uitsluiting en verdere tweedeling in de samenleving.

- 'Met jeugd een toekomst'. Kinderen en jongeren worden getroffen door de gevolgen van de actuele problemen.

- 'Het accent leggen op 'samenredzaam' vóór zelfredzaamheid, eigen kracht ontwikkel je immers in een sociale omgeving'.

- 'Solidair zijn'. Ieder mens wordt graag gehoord, hoort erbij, wordt niet in de steek gelaten, kan meedoen, en telt mee. Vandaar de titel van onze algemene beschouwing 2023: **'Als iedereen meetelt, kan je op elkaar rekenen'**.

De actuele problematiek vraagt om op korte termijn te komen tot gerichte actie / een actieprogramma en daarbij te kiezen voor bestuurlijke vernieuwing door o.a. buiten de gebruikelijke hokjes te kleuren, in te spelen op primaire behoeften van mensen en het leveren van maatwerk.

Nuj Lies denkt daarbij als leidende principes aan:

- het zoveel mogelijk koppelen van ambtelijke capaciteit aan de beschreven thematiek.
- uitgaan van het principe van solidariteit.
- geen extra voordelen creëren voor mensen die het niet echt nodig hebben.
- het werken aan bewustwording over het belang van geluk en welzijn en de wijze waarop hieraan gewerkt kan worden.
- een task-force met maatschappelijke partijen om optimaal zicht te krijgen op mensen in nood, zoals scholen, consultatiebureau, zorgverleners, maatschappelijk werk, huisartsen, woningstichting, kredietbank en jongerenwerk.

Als mogelijke specifieke acties zien wij:

- het intensiveren van maatschappelijk werk en psycho-sociale hulp.
- extra inzet op schuldhulpverlening.
- het verhogen van de inkomensnorm om in aanmerking te komen voor lokale armoederegelingen naar 120%.
- het bieden van extra steun en facilitering aan voedselbank, ruilwinkel, stichting leergeld, sport en cultuurfonds.
- meer doen voor kinderen en jongeren in armoede.
- extra middelen voor de 4e pijler van vrijwillige inzet; de verenigingen als sociaal verband.
- gezond ontbijt/lunch op school.
- volwassen sport- en cultuurfonds.
- ondersteuning bieden bij het treffen van isolatiemaatregelen en het installeren van warmte pomp, zonnepanelen, zonneboiler.
- het inrichten van een noodfonds ten behoeve van crisissituaties van €100.000,-.

We bevelen het college en de gemeenteraad van Vaals onze ingediende amendementen en moties van harte aan en vertrouwen op steun hiervoor.

Bedankt voor uw aandacht.